

UDK 811.163.6'366.52'373.45

Eva Sicherl

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

eva.sicherl@ff.uni-lj.si

DOLOČITEV SPOLA ANGLIZMOV V SLOVENŠČINI

Prispevek osvetljuje principe, ki delujejo na določitev spola pri prevzemanju angleških leksemov v slovenščino. Pri določitvi spola samostalnikov se namreč pri prehodu iz jezikovnega sistema, ki uporablja naravni spol (angleščina), v jezikovni sistem s slovničnim spolom (slovenščina) praviloma ohranja biološki spol pri samostalnikih za bitja, spol samostalnikov, ki poimenujejo neživo, pa se oblikuje po drugačnih kriterijih.

Ključne besede: anglizem, jezikovni stik, določitev spola, angleščina/slovenščina

This article focuses on principles governing the assignment of gender when English lexemes are borrowed into Slovene. In the transfer from a natural-gender language system (English) into a grammatical-gender language system (Slovene), natural gender is usually retained in animate nouns, while in inanimate nouns gender is assigned following somewhat different criteria.

Keywords: Anglicism, language contact, gender assignment, English/Slovene

1 Uvod

Najprej primerjamo izražanje spolskosti v angleščini kot jeziku dajalcu, ki pozna le naravni spol, s slovenščino, kjer je možna delitev na naravni in slovnični spol. V nadaljevanju opišemo zlasti morfofonološke in semantične mehanizme, ki delujejo pri določitvi slovničnega spola v slovenščini, ko prevzemamo iz angleščine, tako pri govorcih v Sloveniji kot pri izseljenih govorcih v Severni Ameriki. Anglizmi, ki jih navajamo kot zglede, so vzeti iz korpusov slovenskega jezika in kot taki zlahka izsledljivi na spletu.

2 Izražanje spola v angleščini in slovenščini: naravni spol proti slovnični spol

2.1 Angleščina se od slovenščine in nekaterih drugih jezikov, npr. nemščine, francoščine idr., pri izražanju kategorije spola razlikuje v dveh pomembnih vidikih: v angleščini ni opaznega ujemanja v spolu med jedrnim samostalnikom v samostalniški zvezi in odvisno kategorijo, npr. pridevnikom ali členom, kot to ujemanje izraža slovenščina:

- 1.a a large garden – velik~~o~~ vrt [moški spol]
- 1.b a large table – velika miza [ženski spol]
- 1.c a large tree – velik~~o~~ drevo [srednji spol]

V angleščini je torej, v nasprotju s slovenščino, spolskost opazna le pri določenih zaimkih, kjer je izražena identičnost navezovalnega odnosa med zaimkom in (jedrno) nanašalnico (prim. tudi Payne in Huddleston 2002: 485):

- 2.a The King declared himself satisfied.¹ [m]
- 2.b The Queen declared herself satisfied. [ž]
- 2.c The machine had switched itself off. [s]

Druga lastnost angleščine v primerjavi s slovenščino pa je, da je izbira zaimka odvisna od denotacije ali nanašanja, in ne od izključno skladenjskih lastnosti samostalniške nanašalnice; zato Payne in Huddleston (2002: 485) npr. trdita, da morajo »nemški slovarji eksplicitno navajati spol samostalnikov, medtem ko v angleščini ni potrebe za takšno leksikalno specifikacijo«.²

Spol v angleški slovnici je torej kategorija, ki je le delno gramatikalizirana, zato so nekateri slovničarji (prim. npr. Carstensen 1992) celo trdili, da je kategorija spola v angleščini nepomembna. Dejstvo pa je, da kategorija spola obstaja tudi v angleščini, le da se stopnja njene gramatikalizacije razlikuje od tiste, ki smo je navajeni v slovenščini ali pri drugih jezikih. Na splošno velja, da angleščina sledi naravnemu spolu (prim. Payne in Huddleston 2002: 488), pri čemer se poimenovanja za bitja glede na biološki spol obravnava kot moškospolna, to pa izraža z ustreznimi zaimki *he/him/his/himself*, ali ženskospolna; to izraža z ustreznimi zaimki *she/her/hers/herself*, neživi samostalniki pa so praviloma srednjega spola, z zaimki *it/its/itself*, vendar so pri tem možna tudi odstopanja, ki jih bomo povzeli v nadaljevanju, ter dvo- ali celo trospolskost (gl. npr. Payne in Huddleston 2002: 488–491). V primerih, ko angleščina ne upošteva naravnega spola, gre za t. i. metaforični spol – to pomeni, da sicer brezspolnemu predmetu ali abstraktnemu konceptu govorci pripišejo moškost ali ženskost, da bi tak predmet personificirali ali pokazali močno čustveno vpletenost. Tako npr. v angleščini tradicionalno v neformalnem diskurzu uporabljajo ženski spol za prevozna sredstva, zlasti za plovila, pa tudi vlake, ter za avtomobile. Slednje je pomenljivo za odnos s slovenščino v angleško govorečem okolju (gl. 3.3 spodaj). Raba ženskega spola kot alternativa srednjemu spolu *it* je opazna tudi pri državah kot političnih oz. nacionalnih ne pa tudi geografskih enotah ter orkanih, moški spol pa se uporablja pri orodjih (prim. tudi Payne in Huddleston 2002: 488), kot ponazarjajo naslednji zgledi:

- 3.a My car, she's a beauty.³
- 3.b On her maiden voyage, the Bismarck collided with another ship but she sustained no damage.
- 3.c England and her colonies.
- 3.č Celia wasn't as big as some of her older sisters.⁴

¹ Zgledi so prevzeti iz Payne in Huddleston (2002: 485).

² Enako kot za nemščino velja za slovenščino.

³ Zgledi so prevzeti po prispevku *Metaphorical Gender in English: Feminine Boats, Masculine Tools and Neuter Animals* v rubriki *Language Reports* na spletišču *Druide*.

⁴ Ameriški meteorologi so z ženskim poimenovanjem orkanov na Atlantiku začeli leta 1953. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja so proti izključno ženskemu poimenovanju protestirale feministke, zato jih od leta 1979, začeni z orkanom Bobom, meteorologi poimenujejo izmenično z moškimi in ženskimi imeni, zaimkovno pa orkan dobi srednjespolno obliko *it* in ne več *she*.

Payne in Huddleston (2002: 488) izrecno opozarjata, da raba takšne personifikacije med maternimi govorcji angleščine zelo variira.

2.2 V nasprotju z angleščino je v slovenščini spol slovnični (Toporišič 1991: 202, 211–212; 1992: 289) in kot tak inherentna lastnost samostalniške besede. Izražen je večinoma s priponskim obrazilom in končnico, lahko je tudi delno motiviran in se ravna po naravnem spolu, vendar je večinoma nepredvidljiv.

3 Določitev spola pri prevzemanju iz angleščine

Kot posledica jezikovnega stika med angleščino in slovenščino prihaja do sposojanja angleških leksemov in njihove prilagoditve slovenskemu jezikovnemu sistemu, v tem primeru zlasti oblikoslovnemu. V tem procesu anglizem dobi svoj slovnični spol in s tem sledi pravilom slovenščine za izbor moškega, ženskega ali srednjega spola. Za razliko od drugih jezikov, npr. nemščine (Onysko 2007: 136–138), kjer angleški samostalniki prav tako prehajajo iz sistema naravnega spola v sistem slovničnega spola, lahko za slovenščino trdimo, da je pri določitvi spola največkrat odločilna morfofonološka oblika prevzetega leksema in redkeje semantična podobnost z že obstoječo besedo (gl. Sicherl 1999: 83–85), zato si v nadaljevanju podrobneje oglejmo ta proces prilagoditve.

S popolno oblikoslovno prilagoditvijo samostalniška prevzeta beseda v slovenščini lahko izrazi spol, sklon in število tako kot vsak domači leksem. Kadar se angleški samostalniki, ki jih prevzemamo v slovenščino, končujejo na soglasnik, so si oblike angleškega modela in njegove slovenske replike zelo podobne ali pa so celo identične. Tako je anglizem uveden v slovenski jezikovni sistem praktično brez formalnih morfoloških sprememb, kot je to ponazorjeno v spodnjih zgledih:

4.a ang. scout > slov. skavt

4.b ang. surf > slov. surf, srf

Tako v angleščini kot v slovenščini pa naletimo tudi na samostalnike, katerih osnova se končuje na samoglasnik; pri teh anglizmih s prenosom iz angleščine v slovenščino lahko pričakujemo formalne (največkrat fonološke) spremembe. Tako je, npr., končni *-o*⁵ v slovenščini značilen za domače samostalnike srednjega spola, npr. *kolo*, *oko*, pri transfonemizaciji angleških modelov s končnim *-o* pa pride do redukcije končnega dvoglasnika /əo/ v /o/; sprememba je sicer razvidna le v izgovorjavi, ne pa tudi zapisu:

5.a ang. banjo > slov. banjo, bendžo

5.b ang. waterpolo > slov. vaterpolo

Končni *-i* le redko nastopa v domačih slovenskih leksemih, npr. v okrnjenih samostalnikih ženskega spola, ki so rabljeni ljubkovalno, kot so *mami*, *punči*, *Fani*, *Mimi*, pogosto pa ga ohranjamo v anglizmih:

6.a ang. curry > slov. curry, kari

6.b ang. hobby > slov. hobi

⁵ Končni *-o* označuje samoglasniško izglasje.

6.c ang. taxi > slov. taxi, taksi

6.č ang. whisky > slov. viski

6.d ang. lady > slov. lady, lejdi

Končni *-u* v slovenščini srečujemo le pri nekaterih priimkih, npr. *Paternu, Smerdu*, pri anglizmih pa ga redno ohranjamo:

7.a ang. igloo > slov. iglu

7.b ang. interview > slov. intervju

7.c ang. canoe > slov. kanu

7.č ang. taboo > slov. tabu

Končni *-e* se v slovenščini pojavlja pri samostalnikih srednjega spola, npr. *ime, seme*, med anglizmi pa takšnih zgledov ne najdemo, ker bi bili angleški leksemi s končnim /e/ tvorjeni v nasprotju s pravili fonemske distribucije v angleščini (gl. Jones, Gimson in Ramsaran 1988, xvi).

Slovenski končni *-a* pa ima morfološko vrednost, saj označuje ženski spol; zato ga v procesu prilagoditve dodajamo sicer redkim anglizmom ženskega spola, kot to ponazarjajo spodnji zgledi:

8.a ang. dog > slov. doga

8.b ang. farm > slov. farma

8.c ang. junk > slov. džunka

8.č ang. stewardess > slov. stevardesa

Pri analiziranju samostalniških anglizmov v slovenščini in njihove določitve spola lahko pridemo do zaključkov, ki jih povzemamo v nadaljevanju.

3.1 Ohranjanje naravnega spola pri bitjih

Pri določenih samostalnikih, ki označujejo ljudi ali živali moškega ali ženskega spola, se naravni spol ohrani, tj. moški/ženski slovnični spol ustreza spolski razmejivni v angleščini (gl. 2.1 zgoraj). Pri tem samostalniški anglizmi moškega spola dobijo ničto končnico, anglizmi ženskega spola pa praviloma dobijo spolilo *-a*, *-ka*, *-ica* ali *-inja* ne glede na morebitno prisotnost ženskospolne pripone v angleški obliki, npr. *-ess* ali *-ette*.

9.a ang. back (m) > slov. bek (m)

9.b ang. gentleman (m) > slov. gentleman (m)

9.c ang. liftboy (m) > slov. liftboy, liftboj (m)

9.č ang. steward (m) > slov. stevard (m)

9.d ang. dandy (m) > slov. dandy, dandi, dendi (m)

9.e ang. cameraman (m) > slov. kamerman (m)

9.f ang. yuppie (m) > slov. yuppie, japi (m)

- 9.g ang. hippie (m) > slov. hipi (m)
 9.h ang. rocker (m) > slov. roker (m)
 9.i ang. biker (m) > slov. biker, bajker (m)
 9.j ang. friend (m) > slov. frend (m)
- 10.a ang. hostess (ž) > slov. hostesa (ž)
 10.b ang. majorette (ž) > slov. mažoretka (ž)
 10.c ang. stewardess (ž) > slov. stevardesa (ž)
 10.č ang. suffragette (ž) > slov. sufražetka (ž)
 10.d ang. rocker (ž) > slov. rokerica (ž)
 10.e ang. hippie (ž) > slov. hipijevka (ž)
 10.f ang. biker (ž) > slov. bikerka, bajkerka (ž)
 10.g ang. friend (ž) > slov. frendica (ž)

Iz nekaterih zgornjih zgledov je razvidno, da angleščina pogosto uporablja enako obliko samostalnika za ženski in moški spol (npr. *hippie*, *rocker*, *biker* in *friend*). Slovenski anglizmi v vseh teh primerih za ženskospolno ustreznico dodajajo ustrezno ženskospolno obrazilo (*hipijevka*, *rokerica*, *frendica*). Nekoliko preseneča oblika *kamermanka* (ž), izpeljana že v slovenščini iz moškospolnega *kamerman* (m), ki se ne ozira na originalno angleško obliko *camerawoman*:

Kamermanko madžarske televizije, ki so jo posneli, kako spotika in brca migrante, medtem ko bežijo pred policijo, so spoznali za krivo kršenja javnega redu in miru. (<https://www.vecer.com/kazen-zaradi-spotikanja-migrantov-6246344>)

Zanimiv je tudi angleški *babe*, ki se v neformalni angleščini uporablja tako za moške kot ženske v pomenu 'spolno privlačna mlada oseba'; v slovenščini poznamo le ženskospolni anglizem *bejba*, ki se uporablja izključno za ženske, npr.:

Cilj igrice je postati najprivlačnejša, najbogatejša in najbolj slavna »bejba« na svetu. (Nova beseda)

Ženski spol ohrani tudi spodnji anglizem na *-i* (vendar prim. tudi kontaminacijo pri 16.b):

- 11.a ang. lady (ž) > slov. lady, lejdi (ž)

3.2 Določitev spola pri neživih samostalnikih

Medtem ko je samostalnikom za bitja dodeljen spol glede na naravni spol, se spol neživih samostalnikov oblikuje po drugačnih kriterijih. Navadno je primarnega pomena oblika sposojenke, tako da je pri veliki večini samostalniških anglizmov novi, slovnični spol določen glede na končni glas oz. končnico v imenovalniku ednine. Ker so mnogi domači samostalniki, ki se končajo na soglasnik, moškega spola, tudi velika večina anglizmov s končnim soglasnikom privzame moški spol, čeprav je njihov spol v angleščini praviloma srednji, saj označujejo (nežive) stvari:

- 12.a ang. bar (s) > slov. bar (m)
- 12.b ang. beefsteak (s) > slov. biftek (m)
- 12.c ang. boycott (s) > slov. bojkot (m)
- 12.č ang. lift (s) > slov. lift (m)
- 12.d ang. marketing (s) > slov. marketing (m)
- 12.e ang. motel (s) > slov. motel (m)
- 12.f ang. nylon (s) > slov. najlon (m)
- 12.g ang. sandwich (s) > slov. sendvič (m)
- 12.h ang. team (s) > slov. team, tim (m)

Vse anglizme, ki se končujejo na soglasnik, se zlahka integrira v slovenski morfološki sistem. Pri kontaktnem jezikoslovju nasploh pogosto opažajo, da pri prenosu sposojenke dobijo moški spol (npr. Filipović 1986: 130; Onysko 2007: 136–137) in slovenski anglizmi nam to potrjujejo (prim. tudi Šabec 2009: 21–22). Tako tudi anglizmi, ki se končajo na samoglasnik *-o* praviloma privzamejo moški spol, čeprav so domače besede na *-o* navadno srednjega spola.⁶

- 13.a ang. banjo (s) > slov. banjo, bendžo (m)
- 13.b ang. jumbo (s) > slov. jumbo, džambo (m)
- 13.c ang. polo (s) > slov. polo (m)
- 13.č ang. waterpolo (s) > slov. vaterpolo (m)

Podobno je moški spol prevladujoč pri anglizmih, ki se v imenovalniku ednine končujejo na *-i* ali *-u*:

- 14.a ang. brandy (s) > slov. brandy, brendi (m)
- 14.b ang. hobby (s) > slov. hobi (m)
- 14.c ang. lobby (s) > slov. lobi (m)
- 14.č ang. rally (s) > slov. rally, reli (m)
- 14.d ang. whisky (s) > slov. viski (m)
- 14.e ang. igloo (s) > slov. iglu (m)
- 14.f ang. interview (s) > slov. intervju (m)

Redki so anglizmi, ki se v imenovalniku ednine izgovorno končujejo na *-a*; le-ti dobijo v slovenščini praviloma ženski spol (prim. tudi zglede 8.a–č zgoraj):

- 15.a ang. verandah (s) > slov. veranda (ž)
- 15.b ang. Coca-Cola (s) > slov. kokakola (ž)
- 15.c ang. cola (s) > slov. kola (ž)

⁶ Podobno opaža Lenček (1982: 183): sposojeni samostalniki so lahko moškega ali ženskega spola, nikoli pa srednjega. Srednji spol pravzaprav opažamo šele na sekundarni ravni, ko je anglizem že uveljavljen leksem v slovenskem besedišču in lahko služi kot podstava za nadaljnjo izpeljavo, npr. *surf*, *srf* (m) > *surfanje*, *srfanje* (s); *tvit* (m) > *tvitanje* (s).

Določitev spola anglizma pa se lahko ravna tudi po pomenski podobnosti s katerim od pomensko sorodnih domačih leksemov; v takih primerih govorimo o kontaminaciji (o tem že Weinreich 1953: 45 in Haugen 1956: 441, gl. tudi Onysko 2007: 136–138 za nemščino). Pri tem procesu slovenščina navadno dodaja svoja obrazila oz. končnice, navadno *-a* ali *-ka* za ženskospolne anglizme (prim. zglede 8.a-č in 10.a-g). Tako semantično kontaminacijo lahko opazimo pri naslednjih zgledih:

16.a	ang. farm (s) > slov. farma (ž)	semantična analogija z: kmetija (ž)
16.b	ang. family (s) > slov. family (ž)	semantična analogija z: družina (ž)
16.c	ang. jungle (s) > slov. džungla (ž)	semantična analogija z: goščava (ž)
16.č	ang. junk (s) > slov. džunka (ž)	semantična analogija z: ladja, barka (ž)
16.d	ang. yacht (s) > slov. jahta (ž)	semantična analogija z: ladja, barka (ž)
16.e	ang. diskette (s) > slov. disketa (ž)	semantična analogija z: plošča (ž)
16.f	ang. single (s) > slov. singlica (ž)	semantična analogija z: plošča (ž)
16.g	ang. CD (s) > slov. cedejka (ž)	semantična analogija z: plošča (ž)

Pri kontaminaciji torej nekateri angleški modeli, kljub temu da se končajo na soglasnik, ne težijo k prevzemanju moškega spola, pač pa pri prevzemanju prevlada nekakšna semantična povezava z že obstoječo domačo besedo ženskega spola; iskanje te pomenske podobnosti je pogosto nekoliko arbitrarno in odvisno od jezikovne intuicije analitika.

3.3 Vpliv nemščine kot jezika posrednika na spol starejših anglizmov

Nemščina je v preteklosti, ko stik med angleščino in slovenščino še ni bil tako intenziven in direkten, pri prenosu anglizmov v slovenščino pogosto delovala kot jezik posrednik in posledično vplivala na obliko posameznih anglizmov v slovenščini, občasno tudi na njihov spol. Večina nemških jezikoslovcev, ki so preučevali anglizme v sodobni nemščini (Carstensen 1980, Yang 1990, Plümer 2000, Glahn 2002, Onysko 2007), ugotavlja, da moški spol prevladuje tudi v nemščini. Za razliko od slovenščine pa je delež srednjespolnih in ženskospolnih anglizmov precej večji; Onysko (2007: 137) tako v svoji analizi anglizmov iz tednika *Der Spiegel* ugotavlja, da je v Spieglovmem korpusu besedil delež anglizmov moškega spola 62 %, srednjega spola 20 % in ženskega spola 18 %. Tako poznamo v slovenščini ženskospolni anglizem *doga*, ki je k nam prišel iz nemške ženskospolne oblike *die Dogge*, ta pa iz prvotne angleške *dog*, ki se sicer v angleščini lahko uporablja kot samostalnik srednjega, moškega ali ženskega spola. Zanimivo je, da angleško prvino *dog* srečamo še v slovenskem anglizmu *bulldog*, kjer ostajamo pri moškem spolu – očitno nemška ženskospolna oblika *die Bulldogge* v tem primeru na slovenščino ni vplivala. Škotska in severnoangleška oblika *lassie*, ki je ženskega spola, saj pomeni 'dekle', pa je bila poslovenjena kot samostalnik moškega spola *lesi*:

Če rečeš, da me imaš bolj rad kot mamico, ti kupim lesija. (Nova beseda)

3.4 Spol anglicizmov v slovenščini ameriških izseljencev

Bistveno manj podatkov imamo za določitev spola pri anglicizmih, ki se pojavljajo v govoru slovenskih izseljencev v ZDA in Kanadi. N. Šabec (1995: 158–159) ugotavlja, da tudi pri neposrednem stiku z angleščino, ki je veliko bolj intenziven, jezik ohranja naravni spol pri bitjih, in navaja naslednje zglede:

17.a	ang. boarder (m) > slov. border (m)	['podnajemnik']
17.b	ang. foreman (m) > slov. forman (m)	['delovodja']
17.c	ang. driver (m) > slov. drajver (m)	['voznik']
17.č	ang. brother-in-law (m) > slov. braderlo (m)	['svak']
18.a	ang. mother (ž) > mader (ž)	['mati']
18.b	ang. daughter (ž) > dader (ž)	['hči']
18.c	ang. niece (ž) > nis (ž)	['nečakinja']
18.č	ang. sister-in-law (ž) > sisterlo (ž)	['svakinja']

Pri poimenovanjih predmetov Šabec (1995: 158–159) opaža maskulinizacijo, ki jo pripisuje bodisi kontaminaciji s spolom iz slovenščine ali fonološki obliki sposojenke, ki se konča na soglasnik:

19.a	ang. train (s) > slov. tren (m)	semantična analogija z: vlak (m) ⁷
19.b	ang. bridge (s) > slov. brič (m)	semantična analogija z: most (m)
19.c	ang. scrap (s) > slov. skrep (m)	semantična analogija z: odpad (m)
20.a	ang. street (s) > slov. štrit (m)	[vendar slov. cesta (ž)]
20.b	ang. store (s) > slov. štor (m)	[vendar slov. trgovina (ž)]
20.c	ang. trouble (s) > slov. trubel (m)	[vendar slov. skrb (ž)]

N. Šabec (1995: 159) pa omenja tudi zelo redke zglede ženskospolnih sposojenk:

21.a	ang. chicken (s) > slov. čikena (ž)	['piščanec']
21.b	ang. ice-box ⁸ (s) > slov. ajsbaksa (ž)	['zamrzovalnik']
21.c	ang. car (s) > slov. kara (ž)	['avto']

Vzrok za tovrstno feminizacijo v slovenščini izseljencev avtorica išče v kontaminaciji s slovenščino (Šabec 1995: 159); v teh primerih bi najbrž torej šlo za semantično analogijo s kura/kokoš (ž), škatla (ž) ter kočija/karoca (ž). Ravno pri primeru *kara* pa

⁷ V zglelih 19.a-c je vsekakor možna tudi razlaga, da maskulinizacijo povzroči fonološka oblika in ne semantična kontaminacija. Pri zgledu 19.c je morda celo bližja kot *odpad* semantična analogija s slovenskim ženskospolnim samostalnikom *smet*; v tem primeru je določitev spola izključno fonološka in ne semantično pogojena.

⁸ Angleški *box* je matična slovenščina sicer sprejela v vsaj petih različnih pomenih, a vedno kot samostalnik moškega spola: 1. borilni šport; 2. transportna škatla za male živali; 3. ograjen prostor v konjskem hlevu; 4. oddelek, predelek; 5. žarg. zvočnik.

se zdi veliko bolj verjetno, da je na spol sposojenke vplival angleški metaforični spol (gl. 2.1), ki (družinskemu) avtomobilu zaradi čustvene vpletenosti govorca dodeli ženski spol in zato v slovenščini doda ženskospolno končnico *-a*. V tem nas potrjuje tudi naslednji zgled govornice ameriške slovenščine: »Bova Fordko vzeli...«⁹

Vsekakor pri določitvi spola v slovenščini ameriških izseljencev zaradi izjemno intenzivnega vpliva angleške okolice delujejo nekoliko drugačni dejavniki kot v matični Sloveniji; sam proces prevzemanja je manj dokumentiran in najverjetneje precej bolj raznolik.

4 Zaključek

Pri določitvi spola samostalnikov, ki si jih slovenščina prevzema iz angleščine, se pri prehodu iz jezikovnega sistema, ki rabi naravni spol, v jezikovni sistem s slovničnim spolom praviloma ohranja biološki spol pri poimenovanjih za moške oz. ženske poklice, položaje, dejavnosti ipd. Samostalniški anglizmi moškega spola se tako prenesejo z ničto končnico, npr. *stevard*, *skavt*, anglizmi ženskega spola pa praviloma dobijo spolilo *-a*, *-ka*, *-ica* ali *-inja* ne glede na prisotnost ženskospolne pripone (*-ess* ali *-ette*) v angleški obliki, npr. *stevardesa*, *skavtinja*. Spol neživih samostalnikov pa se oblikuje po drugačnih kriterijih; tuji jezikoslovci (npr. Winford 2003) pri le-teh omenjajo podobnost fonološke oblike samostalnikov, pomensko analogijo in homofonijo. Za slovenščino je tu primarnega pomena morfofonološka oblika anglizma, tako da velika večina besed s končnim soglasnikom privzame moški spol, čeprav je njihov spol v angleščini praviloma srednji, saj označujejo stvari. Moški spol pa praviloma prevzamejo tudi neživi samostalniki, ki se končajo na vokal *-i*, *-o* ali *-u*, npr. *viski*, *vaterpolo*, *iglu*. Redki anglizmi, ki se končajo na *-a*, pa praviloma privzamejo ženski spol, npr. *kokakola*. Kriterij pomenske analogije s katero od domačih besed oz. kontaminacija je v slovenščini redkejši pojav, opažamo ga le pri ženskospolnih anglizmih, kjer pomenska podobnost očitno prevlada nad siceršnjo težnjo po maskulinizaciji samostalnikov, npr. *farma* po analogiji s *kmetija*.

LITERATURA IN VIRI

- Broder CARSTENSEN, 1980: The gender of English loan-words in German. *Studia Anglica Posnaniensia* 12. 3–25.
- Broder CARSTENSEN, 1992: Anglicisms in German: The Description of the Loan-process. *Lexicographica*. Ur. G. Meder, A. Dörner. Tübingen: Niemeyer. 87–105.
- Günther DROSDOWSKI et al., 1994: *Das Große Fremdwörterbuch*. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag.
- Rudolf FILIPOVIĆ, 1986: *Teorija jezika u kontaktu: Uvod u lingvistiku jezičnih dodira*. Zagreb: JAZU, Školska knjiga.

⁹ Dana Blaganje na predavanjih iz angleškega oblikoslovja leta 1989 o pogovoru s svojo teto v ZDA.

- Fran. Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Na spletu.
- Richard GLAHN, 2002: *Der Einfluss des Englischen auf gesprochene deutsche Gegenwartssprache*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Einar HAUGEN, 1956: *Bilingualism in the Americas: A Bibliography and Research Guide*. Alabama: University of Alabama Press.
- Daniel JONES, Alfred Charles GIMSON in Susan M. RAMSARAN, 1988: *Everyman's English Pronouncing Dictionary*. 14. izd. London, Melbourne: J. M. Dent and Sons Ltd.
- Korpus Nova beseda. Na spletu.
- Rado L. LENČEK, 1982: *The Structure and History of the Slovene Language*. Columbus, Ohio: Slavica Publishers.
- Alexander ONYSKO, 2007: *Anglicisms in German: Borrowing, Lexical Productivity and Written Codeswitching*. Berlin, New York: Walter de Gruyter.
- John PAYNE in Rodney HUDDLESTON, 2002: Nouns and noun phrases. *The Cambridge Grammar of the English Language*. Ur. R. Huddleston, G. K. Pullum. Cambridge: Cambridge University Press. 323–523.
- Nicole PLÜMER, 2000: *Anglizismus – Purismus – Sprachliche Identität*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Eva SICHERL, 1999: *The English Element in Contemporary Standard Slovene: Phonological, Morphological and Semantic Aspects*. Ljubljana: ZIFF.
- Nada ŠABEC, 1995: *Half pa pu: The Language of Slovene Americans*. Ljubljana: ŠKUC, SH.
- Nada ŠABEC, 2009: Recent English Loanwords in Slovene. *Elope* 6/1–2. 19–27. Na spletu.
- Jože TOPORIŠIČ, 1991: *Slovenska slovnica*. 2. izd. Maribor: Obzorja.
- Jože TOPORIŠIČ, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: CZ.
- Uriel WEINREICH, 1953: *Languages in Contact*. The Hague, Paris: Mouton.
- Wenliang YANG, 1990: *Anglizismen im Deutschen: Am Beispiel des Nachrichtenmagazines Der Spiegel*. Tübingen: Niemeyer.
- Donald WINFORD, 2003: *An Introduction to Contact Linguistics*. Oxford: Blackwell.

SUMMARY

This article focuses on principles governing the assignment of gender when English lexemes are borrowed into Slovene. In the transfer from a natural-gender language system (English) into a grammatical-gender language system (Slovene), the natural gender is usually retained in designations of male/female occupations, etc. Masculine noun Anglicisms are thus borrowed using the zero-morpheme, while feminine nouns as a rule add a feminine suffix *-a*, *-ka*, *-ica*, or *-inja*, regardless of the presence of a feminine suffix (*-ess* or *-ette*) in the original English form. The gender of inanimate nouns is assigned following somewhat different criteria. In Slovene, the morphophonological form of the Anglicism is of primary importance as most Anglicisms ending in a consonant are assigned masculine gender despite their neuter gender in English. Masculine gender is generally assigned to inanimate nouns ending in the vowel *-i*, *-o*, or *-u*. Rare Anglicisms ending in *-a*, however, tend to take on feminine gender. The criterion of semantic analogy with one of the native words or contamination is rare in Slovene, and can only be observed in some feminine Anglicisms in which semantic similarity has prevailed over the tendency of borrowed nouns to be masculine.